

TIEDOTUKSIA

Nordiska Demografiska Symposiet i Kungälv

Pohjoismaisen väestötieteen yhdistyksen järjestämä tutkimussymposiumi pidettiin 16. - 19.6.1982 Kungälvissä Ruotsissa. Esitelmiä pidettiin syntyvyys-, kuolleisuus- ja muuttoliiketutkimuksen alalta yhteensä 28. Edelliseen kokoontumiseen verrattuna muuttoliiketutkimus oli hyvin esillä; vuonna 1979 Hurdalsjøenissa Norjassa pidetyssä symposiumissa ei ollut yhtään esitelmaa kyseiseltä alalta, nyt niitä oli kymmenen.

Allekirjoittanut osallistui symposiumiin Siirtolaisuusinstituutin edustajana ja esiti valmistuvan maassamuuttotutkimuksensa keskeisimmät tulokset ("Internal Migration - Migration Flows"). Esitelmässä keskityttiin myös Suomessa aikaisemmin tapahtuneen maassamuuton selvittämiseen ja verrattiin tapahtunutta kehitystä tämän päivän tilanteeseen. Samalla suoritettiin vertailua muissa Pohjoismaissa (lähinnä Norjassa ja Ruotsissa) tapahtuneeseen maassamuuttoon.

Altti Majava työvoimaministeriosta tarkasteli esitelmassään siirtolaisuustutkimusten empiirisiä ja teoreettisia lähtökohtia. Hänen mukaansa muuttoliiketutkimus on teorialtaan suhteellisen kehittämätöntä muihin sosiaalitieteisiin verrattuna; Leetä siteeraten Majava totesikin, että sitten Ravensteinin (1880) on tullut erittäin vähän uutta muuttoliiketeoriaa. Esitelmänsijän mukaan eräs parannuskeino tähän olisi muuttoliiketutkimusta sivuavien tieteiden (maantieteen, taloustieteen, sosiologian jne.) parempi hyödyntäminen Majavan mukaan esimerkiksi hyvinvointiteorioiden hyväksikäyttö voisi suurestikin edistää muuttoliiketutkimusta. Tällöin olisi hänen mukaansa muuton koko prosessi tutkittava hyvinvointiteoreettisin lähtökohdin. Painopiste olisi tällöin yksilö-tason (mikro-tason) tutkimuksissa, joskin paras lopputulos muuttoliiketutkimuksissa saataisiin tarkastelemalla yhdessä mikro- ja makrotasoja.

Olaf Foss Norjan kaupunki- ja aluetutkimuksen instituutista piti erittäin mielenkiintoisen esitelmän elinvaiheiden ja muuttoliikkeen välisistä yhteyksistä. Hänen mukaansa jo Hägerstrand (1957) on selvittänyt perusteellisesti lähtöalttiuden ja elinvaiheiden välisen yhteyden. Foss esitti kuitenkin selviä viitteitä siitä, että myös muuton esteet ovat yhteydessä ihmisten eri elinvaiheisiin.

Einar Holm ja Sture Oberg kasittelivät myös esitelmässään yksilön elinvaiheisiin ja muuttopäätöksiin liittyviä yhteyksiä. Heidänkin tutkimuksensa mukaan eri elinvaiheilla on tunnusomaiset muuttomotiivinsa. Tutkijat esittivät lisänäkemysten, jonka mukaan yksilön muuttopäätöksentekoa ei voida tutkia pelkastaan muuttajan omista premisseistä käsin, vaan muutto on nähtävä osana elintoimintojen kokonaisuutta. Holmin ja Obergin mukaan jokaisen toiminnan takana on vaikutin, esim. yritys lakkauttamalla työpaikan voi välittömästi vaikuttaa yksilön muuttopäätöksen syntyyn. Näin ollen lopullisen tuloksen (tässä tapauksessa muuton) takana on erilaisten toimintojen kokonaisuus, joka olisi yksityiskohtaisesti selvitettävä.

Edellä on kursorisesti tarkasteltu keskeisimpiä symposiumissa pidettyjä muuttoliike-esitelmiä. Kokonaisuutena ottaen *seminaarin perusteella muodostui selvä kuva tämän hetken muuttoliiketutkimuksen tilasta Pohjoismaissa. Symposiumin yhteydessä pidetyssä pohjoismaisten väestötieteilijöiden kokouksessa esitettiin yhteistyön tiivistämistä. Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan voidaankin pitää sitä, että seuraava kokoontuminen päätettiin pitää Suomessa kahden vuoden kuluttua, aikaisemmat kokoontumiset on tapahtuneet kolmen vuoden välein. Tehdyn päätöksen voisi toivoa olevan ensiaskeleksi kiinteämmälle väestötieteilijöiden yhteistyölle, sillä Pohjoismaiden välinen vilkas muuttoliike luo tällaiselle toiminnalle luonnollisen perustan.*

Ismo Söderling

Symposiet "midt- og nordskandinavisk historie og kultur"

Kesäkuun 21.-23. päivinä pidettiin Trondheimin yliopistossa, Norjassa symposiumi, joka käsittelee Keski- ja Pohjoisskandinavian historiaa ja kulttuuria. Symposiumin tavoite oli kaksitahoinen. Halut-

tiin koota uusimpia tutkimustuloksia ja -näkökulmia kolmelta tutkimussektorilta: varhaisimman ajan kulttuurimaisema ja sen nautinta, etninen pluralismi sekä maaseutuyhteisö muutosprosessissa. Toisena päätavoitteena oli koota tutkimusalueeseen liittyvää tietoa ja alan laitosten edustajia yhteen ja tata kautta lisätä yhteistyömahdollisuuksia humanistisen tutkimuksen alalla.

Siirtolaisuustutkimuksen kannalta nousi symposiumin toinen osa-alue keskeisimmäksi. Professori Narve Bjørge Tromsøn yliopistosta esitteli Norjan tiedeakatemia (Norges allmenvitskapelege forskingsråd, NAVF) selvitystä norjalaisten pohjoisten vähemmistöjen (saamelaiset ja kveenit) tutkimuksesta. Lassi Saressalo Turun yliopistosta esitelmöi etnisistä stereotyyppioista tutkimusstrategiana kohteenaan Pohjois-Norjan kolme väestöryhmää, norjalaiset, saamelaiset ja kveenit. Venke Olsen Tromsøsta tarkasteli etnonyymi-käsitettä kveenien suomalais-etnisiteetin näkökulmasta vertailukohteenaan norjalainen yhteiskunta ja saamelaisvähemmistö. Marjut Aikio Suomen Akatemiasta esitteli Sosiolingvivistä tutkimusmallia, jonka kohteena on ollut Vuotson alueelle Suomeen siirtynyt *norjalaisperäinen poronhoitajaryhmä*. Dosentti Bo Lönnqvist Suomen Akatemiasta puolestaan hahmotti ruotsinkielisen Pohjanmaan vähemmistökulttuuria ja vähemmistöpolitiikkaa lähinnä etnologisen tutkimuksen näkökulmasta, Carl-Uno Hanno Uumajan yliopistosta esitteli jokseenkin tuntemattomia siirtolaisryhmiä kalottialueella, kuten Ruotsin malmialueille siirtyneet valloinit, pohjoisesta Etelä-Amerikkaan siirtyneet ruotsalaisiirtolaiset ja Karjalaan 1930 siirtyneet ruotsalaiset. Kåre Svebak Altasta

toi kuulijoiden eteen uskonnollisen etnisiteetin käsitteen tarkastellessaan laestadiolaista liikettä kalottialueella, lähinnä kveeniväestön uskonnollisena liikkeenä. Seminaarin muissa esitelmissä tarkasteltiin mm. Pohjois-Norjan viljanviljelykulttuurin alkujuuria, arkeologisia tutkimusmenetelmiä, kuten kasvitieteen käyttöä iänmäärittämisessä ja uusien kasvilajien leviämisen ajoittamisessa, kulttuurimaisen muotoutumista esihistoriallisella ajalla ja maatalouspohjaisen kulttuurin syntyä, muutosta ja osittaista häviämistä.

Symposiumi oli tavallaan jatkoa vuonna 1978 Uumajassa pidetyille pohjoismaiselle tiedeidenväliselle symposiumille, joka oli Keski- ja Pohjoiskandinavian yliopistojen yhteistyöhanke. Tuntuikin hieman oudolta, ettei mm. Oulusta tai Jyväskylältä ollut lainkaan symposiumiosanottajia. Toisaalta on hyvä todeta, että Suomessa harjoitettava pohjoisten alueiden kulttuuritutkimus on Suomen Akatemian koordinoimaa ja tapahtuu yhteistyössä norjalaisten tutkimuslaitosten kanssa. Näin on laita varsinkin käynnistymisvaiheessa olevan kveeniväestön kielen ja kulttuurin tutkimuksen.

Lassi Saressalo

Vierailuja instituutissa

Tukholman Suomen suurlähetystön työvoimattashea, lähetystöneuvos Kaj Laxén vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 24.8.1982. Käynti oli tutustumismatka. Vieraille esiteltiin talon toimintaa sekä tiloja ja samalla sovittiin informaation vaihtoon liittyvistä seikoista. Lähetystöneuvos Laxén joutuu Ruotsissa usein pitämään siirtolaisuuteen ja siirtolaisuuspolitiikkaan liittyviä esitelmiä ja tähän liittyen Instituutista toimitetaan hänelle perusmateriaalia.

Ruotsin kouluylhallituksesta vierailivat 25.8.1982 pääjohtaja Birgitta Ulvhammar ja paasihteeri Bertil Jakobsson. Pääjohtaja Ulvhammar toimii Ruotsin hallituksen asettaman ns. kieli- ja kulttuuriperintökomitean (Språk- och kulturarvskommitté, SKU) puheenjohtajana ja Bertil Jakobsson sen pää-

sihteerinä. Komitean tehtävänä on arvioida siirtolaisopetuksen tilanne tämän päivän Ruotsissa, tehdä sitä koskevia parannusehdotuksia ja toisaalta pitää yhteyttä siirtolaisten alkuperämaihin. Vieraiden 10 päiväisen Suomessa käynnin ensimmäisenä kohteena oli Siirtolaisuusinstituutti. Erityistä mielenkiintoa he osoittivat instituutissa käynnissä olevaa paluumuuttotutkimusta sekä toisaalta tulevaa tutkimuspoliittista ohjelmaa kohtaan. Nimenomaan paluumuuttotutkimuksen tulosten he katsoivat merkittävällä tavalla lisaavan myös Ruotsissa kyseiseen muuttoon liittyvää tietämystä. Tutkimuspoliittisen ohjelman osalta todettiin varsinaisen ohjelmanteon edellyttävän yhteydenottoa myös Ruotsin kouluylhallitukseen tulevan tutkimustoiminnan koordinoimiseksi Ruotsissa asuvien suomalaisten koulunkäyntiin liittyvän tutkimustoiminnan osalta.

Ismo Soderling